

<i>ia</i>	hiija hiánya vlmnek
<i>sia</i>	sajna, sajnós, sajnálkozás
<i>ce</i>	(rag) ban, ben
<i>ser-os</i>	szerelem, szerető
<i>ai</i>	nagy
<i>hev-is</i>	(<i>hev</i> : reszketés hangutánzó szó, <i>is</i> : cselekvést jelző rag) reszket
<i>haθ</i>	vágy (:“h” gyakran “v”-nek olvasandó az etruszkban:) közismert magyar kifejezés: “hadd vigyem el” . . .
<i>to (ta)</i>	előrag, ami az utána következő szóra mutat, illetve azt változtatja megtörtétté, mint a magyarban a “to”-va, “ta”-valy szavaknál látjuk.
<i>verona</i>	(azonos a finn nyelvben ma is élő “ur-i-na” szóval) remegés, nyögés, sóhajtás
<i>rom</i>	romol, elpusztul, megsemmisül
<i>har</i>	élelmiszer, ajándék, a d ó
<i>acio</i>	erőszakolás, siettetés
<i>haracio</i>	<i>harácsolás</i> , ősrégi magyar szó: az adó erőszakos behajtása, az élelmiszer elrablása
<i>sivai</i>	összetett szó: “si” és “vai” az utóbbi kivájt, tehát hiányt jelent. Az összetett szó jelentése: nyugalmat elpusztítja. Azonos az etruszk “sivai” szóval hangzásban és értelemben a magyar “zsivaj” szó és a “sivaj-kodás” (csak a nyelvészet hivatalos megállapítása után “sivalkodás”, a nép ajkán sok helyen még mindig “j” hangzik az “l” helyén) szó gyökere. E két szó is változatlanul megőrizte az etruszk nyelvből előttünk álló formát, nemcsak hangtani és értelmi vonatkozásban, hanem a szó kialakulásában is.
<i>ec</i>	állkapocs, száj
<i>tesi</i>	siránkozik
<i>θap</i>	kéregető (“tapogat”, hogy találjon valamit), jelzője a “koldus” szónak, ami szájalomra méltót, nyomorultat jelent, de a “tapogat” szóval összekapcsolva, majd idők múltával önmagában is kifejezte “koldul” formában a kéregetés fogalmát. “Egy koldus tapogat kenyérért” közismert mondat volt Csallóközben még 50 évvel ezelőtt.
<i>ai</i>	nagy
<i>tif</i>	könnyecsepp, könnyzáró

<i>soi</i>	sóhaj, visszhangzás
<i>av</i>	avulás, idő, korosodás
<i>it</i>	hozzájárulás (a “t” betű óföníciai formában áll a szövegben)
<i>ac</i>	ma is élő magyar tájszó: <i>aci</i> = hirtelen, gyorsan
<i>χuis</i>	hízás, kövérség
<i>ma</i>	ma, most (néha mutató névmás: ez, az)
<i>raxni</i>	rágni, megrövidíteni
<i>avi</i>	avul, korosodik
<i>saθ</i>	tönkretesz, elpusztít, “sánya” közismert magyar szó.
<i>mai</i>	mai, mostani, a jelenben történő vlni
<i>hop (hup)</i>	hepe-hupa, domb, sirdomb, kriptá
<i>es-n</i>	atya (ősrégi magyar szó, amit őriz az “esperest”, atyák atyja jelentésű szó) az “n” rag: on, en által, miatt
<i>afθ</i>	apad, elfogy, elpusztul, meghal
<i>sia</i>	sajna, sajnál vkit, sajnós
<i>si</i>	átvitt értelemben: nyugalom hely, a halott menedékhelye
<i>maras</i>	marad-ás
<i>arχ</i>	határa vlminek, árok
<i>evis</i>	avatkozás valamibe
<i>θu</i>	kiált, panaszkodik
<i>ser-on-ai</i>	szeretetlen nagy
<i>er</i>	része valaminek, némely
<i>pa</i>	előrag, va, ve, val, vel jelentéssel
<i>var (v=f)</i>	fárad, megun valamit
<i>si</i>	itt átvitt értelemben a sírkamra jökarban tartására vonatkozik
<i>van</i>	feledés
<i>acasi</i>	hirtelen, villángyorsan
<i>moris-na-ik</i>	morzsák-ra hasad, széjjelszakad

A szöveg fordítása ezek szerint valószínűleg helyes az alábbi mondatokban:

A külön álló keskeny lapon:

Hosszu várakozás a türelem hiányában megszakad.

A sajnálkozásban a szerelmes nagy, reszkető vágya nyögésbe fullad.

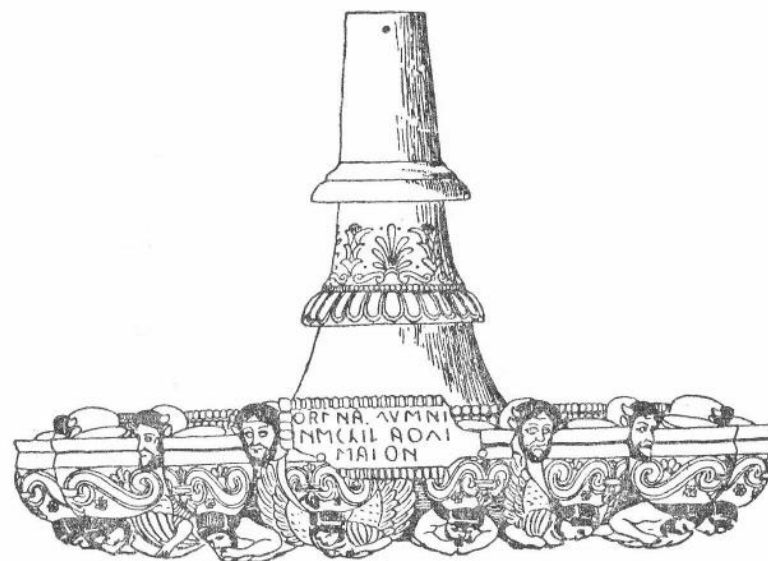
*A harácsolás a nyugalmat elpusztítja
 A száj siránkozása a kéregető nagy könnyecskéinek a sóhajta.
 A sóhajtozás a korral jár.
 A tétlenség gyorsan meghízal, ez megrövidíti az életet, elpusztít hirtelen.*

A tulajdonképeni siremléken:

*A sír, a nagyanya halála feletti sajnálkozás miatt, a nyugalom-helye marad
 gyelőre, de a nyugalom határa ismeretlen. Az idő beleavatkozik — mondja
 nyugtalanul aki nagyon szeret — némelyek megúvva a gondozást, elfeletkeznek
 en gyorsan s az élénk, nagy szeretet széjjel morzsolódik.*

* * *

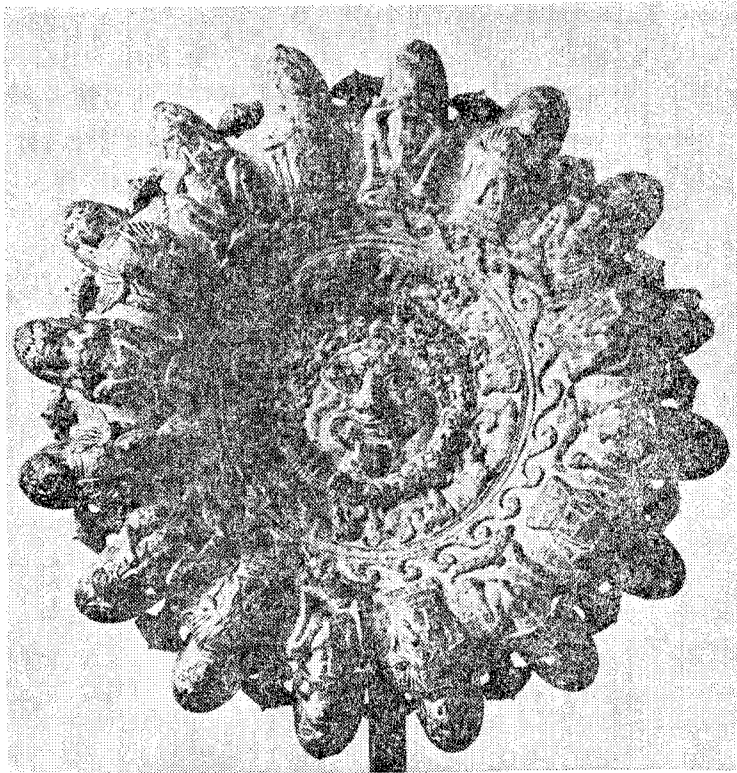
A szöveg értelméből megismert igazságok, mint az etruszk bölcsesség
 s életszemlélet ragyogó adatai, nemcsak bámulatot keltenek minden
 gazán művelt és gondolkodó ember lelkében, hanem ráterelik a figyelmet
 a magyar népre, amelynek megszámlálhatatlan közmondásai között élnek
 ezek az etruszk siremlékről leolvasott mondatokba foglalt igazságok is.



A cortonai bronzlámpa oldalról nézve. (K.e. 5-ik század második fele.)

Vacano: „Die Etrusker” című munkájában közölt képek egyike e függő-lámpa rajz, ami nemcsak az etruszk művészetnek nagyszerű remekét mutatja, de egyszerismind bizonyítéka annak a csodálatosan magas technikai kulturának is, amilyennel a villany világítás előtti időben szerte az egész világon csak igen kevés helyen találkozunk.

Vacano leírja részletesen, hogy, milyen remek művészi alkotás ez a lámpa, mit ábrázolnak a díszítések, mit láthatunk rajta, mikor oldalról, vagy midőn a lámpa függ, alulról nézzük. Közben pedig elmondja: „az ivelt edényből ömlött az olaj tizenhat szimmetrikusan és egyenletesen elhelyezett nyíláson keresztül a megfelelő tizenhat kis csészébe, amelyekben a lángok lobogtak”.



A cortonai lámpa alulról nézve

Nem férhet semmi kétség Vacano szemléltető leírásához, egyedül csak a lámpa felirata az, amit ezek után, a közel kétezer esztendővel későbbi ember még tudni szeretne, vajon mit jelent.

Érdekes, hogy ez is olyan valami, amit a mai kor embere sem tud még nélkülözni.

Rövid mondat a felirat jelentőségének magyarázata:

HASZNÁLATI UTASÍTÁS

A felirat közismert betűkre átírva így olvasható:

IN SUP AN TRTH INTA LIKKS NTH IAS

A szavak jelentését pedig az alábbiakban ismerjük meg:

<i>in</i>	indulás, kezdet, folyamat
<i>sup</i>	suprázás, seprés, tisztogatás
<i>an</i>	erre, azután
<i>trθ</i>	előtörve, hirtelen
<i>inθa</i>	indul (<i>inθ</i> + „a”) jelentő mód jelenidő ragja
<i>likksn</i>	összetett szó: „lik” + „ks” + „n” „lik” = lik, lyuk „ks” = kis, kicsiny „n” = on, en, ön (rag)

A szóösszetétel az ismert régi magyar mód szerint való, amikor a jelző a jelzett szó után következett (pl: Becs + kerek). Az összetett „likksn” szót tehát magyarra így fordítjuk: **kicsi lyukon**

nθ nedv, nedű, folyadék

ias összetett szó: „ia-s” „ia”, amit Martha francia nyelvész „nem mozdul” „mozdulatlan” jelentéssel fordít, de aminek hangtani és értelmi azonos a hiányzik magyar ige gyökere: **hi**ja (hiánya) van **val**aminek; az „s” pedig rag, amely, mint a magyarban is a jelzett szó milyenségére irányítja a kapcsolt szónak jelentését. Eszerint az „ias” etruszk szó jelentése a „nθ”-re, mint a lámpában levő folyadéokra vonatkozik, amiért aztán a mai magyar beszédben inkább „beszáradt” szót használunk

Ezek után az etruszk lámpa feliratát így fordíthatjuk helyesen magyarra:

**HASZNÁLAT ELŐTTI KITISZTÍTÁSRA HIRTELEN MEGINDUL
A KICSINY LYUKAKON A BESZÁRADT FOLYADÉK**





Mayani, "Die Etrusker beginnen zu sprechen" című könyve ösztönzött arra, hogy a "kulcs" és "veder" feliratait is megérteni próbáljam, de ehhez nem az általa bemutatott rajzokat és ezeknek modern betűkre átírt, a rajzok alatt közölt szövegét vettem alapul, hanem ahonnan Mayani merítette: (lásd, 197. lap) Corssen, "Über die Sprache die Etrusken" című művéből, mint az alábbi képek mutatják.



Mayani művének 197-ik oldalán leírja, hogy ezt a rendkívül nagy méretű, 37 centiméter hosszú, bronzból készített kulcsot, ami az etruszk fémiparnak tanubizonyossága, 1870-ben találták Trient közelében, de ugyanezen a tájon, Trienthez még közelebb, az Avisio folyó mellett találták 1828-ban a másik tárgyat, vedret is. Elképzeli Mayani, — mert az Avisio az Etsch folyóba ömlik Lavis város közelében, — hogy ezt a két tárgyat az etruszk forrás-istennek: Lavis-nak ajánlották fel, s azért van mindkét tárgyon majdnem azonos felirat, melynek alapján kimondja egész biztosan, hogy a tárgyak közös forrásból származtak annak ellenére, hogy különböző helyeken találták azokat.

Magyar szemmel vizsgálva azonban ezeket a feliratokat, egészen más értelem bontakozik ki előttünk. Kétségtelen mindkettőnek etruszk a bölesője, de ezt a bizonyosságot nem "Lavis" etruszk forrásisten (?) egyformán való emlegetése adja — mert erről nincs szó a szövegekben, hanem a nyelvi azonosság mellett az a vonás, hogy az etruszk mesteremberek *használati utasítást* is írtak készítményeikre.

Ebben az értelemben magyarul elolvasott feliratokkal kapcsolatban pedig, ha rámutatunk arra a magyari vonásra, amellyel a múlt század végéig nagyon sokszor találkozunk a hasonló kézi-ipari termékeken, hogy t.i. azokra készítőik szintén ráírták a leendő tulajdonosok számára a tanácsot: *miként és hogyan ne bánjanak azokkal*, ezt a kulcsot és vedret is besorozhatjuk az etruszk-magyar rokonság hitelt érdemlő tanuvallomásai közé.

Mayani a feliratokat amelyek úgy a kulcson mint a vedren mondatokra szaggatott betűsorokban vannak, a mondatok szerint sorolja fel pontosan. Csak néhol látszik hiba, vagy hiány a betűk leolvasásában, amik azonban az értelemből könnyen javíthatók, illetve pótolhatók.

A feliratok olvasása Mayani idézett műve szerint:

DER SCHLÜSSEL	DER EIMER
1. <i>laviseselk</i>	a) <i>laviseselk</i>
2. <i>lh velxanu</i>	b) <i>rupinupitiace</i>
3. <i>upinupitiapw</i>	c) <i>velxanu</i>
4. <i>ethirsitl</i>	
5. <i>lavinutalina</i>	d) <i>thelnavinutalina</i>
6. <i>thikeurais</i>	
7. <i>skuztrinaxe</i>	e) <i>kusenkustrinaxe</i>
8. <i>lttralsnu</i>	

A KULCS felirata a következő:

1, laviseselk

la azonosa az "alá", "le" magyar szavaknak, melyek mint igekötők kapcsolódnak az utánuk közvetkező igéhez, pl: lelőgatni, alátartani. stb. Az etruszk nyelvben az igekötő sokszor önmagában is a teljes szót helyettesítette éppen úgy, mint a magyarban. A "la" szócskát tehát "lelőgatva, alátartva" jelentéssel fordíthatjuk magyarra.

vis *visel, visz, hordoz*
eselk ész + "val", "vel" rag, mint a magyarban, melyhez kapcsolódik a "k" cselekvést jelző rag is.

2, (u)lθvelχapu

ulθ rendkívüli, kiemelkedő, fennülő
velχ fel magasra
apu bizonytalan, veszélyes ártalmas

3, upinupitiapu

up (ap) veszélyes
inu *ingat* ige töve az "u" kijelentő raggal
pi(u) e szónál a zárjelbe irt "u" magánhangzó kihagyása az etruszk írásmódból folyik, mely szerint a magánhangzók, különösen torlódás esetében, de egyébként is sokszor nincsenek jelölve. A "piu" hangtani és értelmi azonosa a finn: *pivo*, mely magyarul *tenyeret* jelent.
ti tömés, szorítás, markolás
apu bizonytalan

4, vθinrsiti

vθ *új, üde* (finn: *ute*: új)
inr az "in" azonos a magyar *ingó* szó gyökerével hangzásban és értelemben, az "r" pedig a magyar "ra, re" rag megfelelője. Az "inr" etruszk szót tehát *ingóra* fordíthatnánk, ami azonban kétségtelenül valamilyen kötő anyag volt, tehát helyesebb ha "ésinórra" szóval iktatjuk a szövegbe.
siti "si" szó azonosnak látszik a finn: *sijotta*,

5, lravinutalina

l (θel)

ravinu
tal
ina

elhelyezést, lerakást jelentő szó gyökerével. A "t" kötőhang az igeképző "l" rag előtt.

kétségtelennek látszik, hogy az "l" betűt megelőzte az eredeti szövegben a "θe" szótőredék éppen úgy, mint a veder feliratán a d., alatt olvashatjuk és így "l" helyett "θel" szó van e mondatban, Ez a szó, Martha francia nyelvész (La Langue Etrusque, 1913 Paris 444 oldal) szerint "jóindulattal", "kedvetléssből" jelentéssel fordítható magyarra.

ravaszkodás, megfontolás, előrelátás
fosztóképző, mint a magyarban a "talan, telen" az "ingat" ige töve + "a", mely, mint az "u" is, a kijelentés ragja. Az "ina" szó tehát *ingatod, lóbálsz* értelemben fordítható helyesen magyarra.

6, θikcurais

θike
ur
ais

gőz, köd, sötétség
úr, de jelent magasan levőséget, magasságot is nagy, nagyon

7, skuztrinaχe

sk
uz
trin
aχ-e

szakadás (magánhangszó kihagyásos lerással
üz, sújt, utolér
zajosan, hangosan
sóhajtani: "ah" + "e" parancsoló mód ragja, tehát a szó sóhajts jelentéssel került a szövegbe

8, ltturalsnu

lt,
tura
lis
nl

a "leti": elejtés, letesz jelentésű etruszk szónak magánhangzó kihagyásos leírása.
meztorlás, bosszú
a finn: "lisa" szóval azonos hangzásban és "hosszad, megtold, szaporít, fokoz" értelemben teljes.

Érdekes megfigyelni, a Corssen-féle (Corssen, *Über die Sprache der Etr.*, I, S. 919, Tafel XXIII) rajz után, hogy az "ingást" jelölő "in" szó betűjeleit,

egybeírva mutatja a kulcs rajza, sőt, ahol ebből a szógyökből a hozzákapcsolt "r" raggal főnevet képeztek ez a betű is szorosan tapad a másik kettő mellé.

Ezek szerint a kulcs felirata magyarul nagyon megszivlelhető tanácsokat ad és igazságot mond a kezelőjének:

LELÓGATVA VIDD, ÉSSZEL HASZNÁLD. RENDKIVÜLI MAGASRA ÁRTALMASAN VESZÉLYES LÓBÁLNOD. A TENYÉR SZORITÁSA BIZONYTALAN. UJ ZSINÓRRA HELYEZZED. HA KEDVTELESBŐL MEGFONTOLÁS NÉLKÜL LÓBÁLOD SÖTÉTBEN NAGYON MAGASRA, ELSZAKAD, HANGOSAN SÓHAJTS, (mert) VESZTESÉGED MEGTORLÁS KÖVETI!

* * *

V E D E R

a, laviseselk

lásd a "Kulcs" feliratának szófejtései között e cím alatt. Érdekes észrevenni, hogy Corssen a veder fogantyújára írta az "a", jelzést nyilván azért, mert azon van a "laviseselk" betűsor. Ez pedig szófejtésünk helyességét bizonyítja hiánytalanul, mert a fogantyúval csak lelógatva lehet a vedret hordozni.

b, rupinupifiave

rupinu

roppan, reped. azonos hangzásban és értelemben a "Kulcs" 3-ik számú felirata első két szavának öszszevont jelentésével, mely szerint az "up": veszélyes és az "inu": ingat szavak egybe-kapcsolva a széllyel-roppanás, a repedés megtörténhetését jelölik. A különbség csak az, hogy a történést nem az "u" kijelentő rag, hanem az "r" igeképző, ez esetben mint előrag mutatja meg.

pi

piszok, máz, burok zománc

fi

láng tűz

ave

avult, régi, de jelent hosszantartó időt a magyar "sokáig" szó értelme szerint

c, velχanu

vel (v = f)

fel, magasra

χanu..(χ = h)

hány-vet hajít, lóbál.

d, θelnavinutalina

lásd a "Kulcs" feliratának szófejtései között e cím alatt. A "θel" után következő szó első betűje kétségtelenül téves, mert az, mint a "kulcs" azonos feliratában láttuk, csak "r" lehet a szöveg logikus értelme szerint.

e, kusenkustrinaχe

kus (k=g, s=ss)

gúzs, (fából való kötél), fogantyú

en

nagyon

kust

szó elejére a "k" betű valószínűleg téves olvasásból, vagy sajtóhiba következtében került, mert a szöveg "r" betűt kíván, aminek etruszk jele könnyen összetéveszthető a "c", illetve a sokszor "c"-vel jelölt "k" betű jegyével. Az "r" betűvel a szót 'rust'-nak olvassuk, s ez "rásott" jelentéssel hiánytalanul beleillik a feliratba.

rin

ringat, ide-oda mozgat, rángat taszigál jelentésű, s mint ilyen a "ringat" szavunk gyökerének hiánytalan azonosja is.

aχe

mint láttuk a "kulcs" feliratai között a 7. alatt

* * *

Ezek után a veder feliratát magyarul valószínűleg hibátlan é-telennel így olvashatjuk:

LELÓGATVA VIDD, ÉSSZEL HASZNÁLD. MEGREPED A MÁZA HA LÁNGON VAN SOKÁIG, MAGASRA HÁNYOD, KEDVTELESBŐL MEGFONTOLÁS NÉLKÜL LÓBÁLOD, A FOGANTYU NAGYON RÁZVA KIRÁNDUL SÓHAJTOZOL!





O. W. von Vacano, Die Etrusker c. munkájából vettük az alábbi képet, Tafel 48) ami egy, Perugiában talált kisebb síroszlopot mutat a Kr. e. második század első feléből.

Érdekes számunkra ez az oszlop, mert erősen rokon a formája az ismert székel kopjafákhoz, illetve csak azért más milyen, mert kőből van. A feliratának tartalma azonban olyan, mintha Erdélyben írta volna egy székel-magyar: rövid és mégis sokat mondó, amiből szinte kiált a sírban nyugvó iránt érzett szeretet.



A síroszlop feliratát közismert betűkre átírva és valószínűleg helyesen szavakra bontva így olvassuk:

AF LESK ILK KESL AθL

IAIL KVA

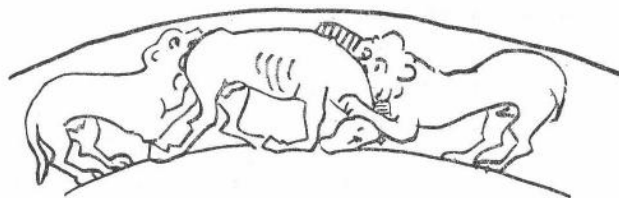
A szavak jelentése magyarul:

<i>af</i>	apa
<i>lesk</i>	összetett szó: <i>le</i> + <i>sk</i> . A <i>le</i> jelentése ugyanaz, mint a magyarban, az <i>sk</i> pedig a <i>sakad</i> magyar ige gyökér szavával egyezik hiánytalanul. Az összetett szó tehát tökéletes azonos a <i>leszakad</i> magyar igének nemcsak értelemben és hangzásban, hanem szóképzésben is. Az igekötő egyformán kapcsolódik az igéhez. Élet fájáról leszakadás a halál.
<i>ilk</i>	értelmi és hangtani azonos a finn: <i>ilke</i> = rossz, baj, szerencsétlenség jelentésű szónak.
<i>kesl</i>	hiánytalan azonos a finn: <i>kesü</i> szó, ami nyugalmat, enyhét, békét jelent, amelynek mása a magyarban a Keszi helység neveken szintén megtalálható.
<i>aθl</i>	<i>aθ</i> = <i>édes</i> + "l" módhatározó-rag.
<i>iail</i>	összetett szó: <i>ia</i> + <i>il</i> . "ia" = hiány, az "il" jelentése pedig: élet. Az összetett szó tehát <i>élet-telent</i> , a sírra mutatva: "nincs élet"-et jelent.
<i>kva</i>	<i>káva</i> , bekerített sír

Ezek szerint az etruszk sírkő felirata magyarul azt mondja:

APA MEGHALT SZERENCSETLENÜL, NYUGSZIK ÉDESEN,
NINCS ÉLET A SIRBAN.





Mayani: "Die Etrusker beginnen zu sprechen" című könyvéből valók a alábbi képek és azoknak az "értelmezése" is, amelyek ismét arra az igazságra mutatnak rá, hogy az etruszk írásos emlékeket a magyar nyelv ismerete nélkül nem lehet megfejteni.



Abb. 31. Gebetinschrift auf einer kleinen Stierplastik

Az idézett könyv 125-ik oldalán közölte ezt képet "Gebetinschrift auf einer kleinen Stierplastik" cím alatt, de bizony, mint látni fogjuk, tévesen, mert az nem imádság, s különösen nem abban az értelemben, amint azt beállította, hanem egy többszörös halál-eset miatt gyászoló ember fájdalmas fel-sóhajtása.

Mayani az etruszk szöveg után írott "A" jelzéssel pedig azt kívánta tud-tul adni, hogy a szöveg leolvasása kétségtelenül helyes, de itt is tévedett.

A szöveget PELθURINU PETRUAL -nak olvasta, s az első betűcso-portot két részre bontva, a másodikat pedig egy névnek minősítve így fej-tette meg:

pel: albanisch pjell, zeugen, gebären, Junge werfen

ourinu: "der Stier", wie die Abbildung zeigt.

petrual: "des Petru"; wahrscheinlich war dieser ein wackerer Baurer, der durch das Versagen seines Stiers beunruhigt war. Er verfertigte wohl selbst dieses Kunstwerk, schrieb kurz seine Bitte und seinen Namen darauf und trug es raschen Schrittes in den Tempel der zuständigen Gottheit. "Möge der Stier des Petru zeugen!"

Ezzel szemben, ha a szöveget helyesen olvassuk, az összefüggő betűsor a következő:

KELθURIHUPETPUAL

Ennek pedig a valószínűleg helyes szavakra bontása a következő:

<i>kel</i>	sirhely, azonos a finn: "kalma" (:sirdomb:) szó gyökerének.
<i>θuri</i> (θ sokszor jelöl: t, s, d hangokat is)	értelmi és hangtani megfelelője a magyar "sor" szónak, mely az "i" raggal, mint ige, sorakozik, egymást követ jelentést ad
<i>hup</i>	hiánytalan azonos a magyar "hup" szónak ami a "hepe-hupa" tájszóban még ma is él és kisebb dombokkal borított terület jellemzésére használják. Itt a jelentése a <i>sirhalon</i> .
<i>et</i>	<i>első</i> , <i>mielőtt</i> jelentéssel volt használatos a régi magyar nyelvben.
<i>pu</i>	értelmi és hangtani azonos a magyar "bú", <i>bánat</i> szónak
<i>al</i>	<i>alászik</i> , <i>leszáll</i> , <i>megenyhül</i> . Az "al" igekötő jelöli az igét is.

Ezek szerint a felirat jelentése értelmes és siremlékre kifogástalanul ráil-lő mondatot mutat, amilyent az egymásután következő gyászések hatása alatt a gyászolók keserű lelke természetesen diktált a kőre:

SIRHELY SORAKOZIK SIRHALOMHOZ MIELŐTT
A BÁNAT MEGENYHÜLNE

Kérdésbe jöhet esetleg a siremlék négy lábas formája, ami valószínűleg befolyásolta a megfejtésnél Mayani professzor fantáziáját, de több valószí-núséggel feltehető, hogy vagy egy ilyen törött szobor-darab állt a gyászoló család rendelkezésére, vagy pedig a négy lábbal, negyedszer ismétlődő halá-lesetre akart a kőfaragó rámutatni. Ebben az utóbbi elképzelésben a sirem-lék formája összhangban van a rajta levő felirattal is.

* * *

Nagyon érdekes az alábbi kép is, amelyet Mayani i.m. 108. oldaláról vetünk át, s aminek feliratát a professzor „beendet das Essen” mondattal értelmezi hosszú szófejtés után. Ettől a megállapítástól messze eltér a valószínűbbnek látszó magyari.

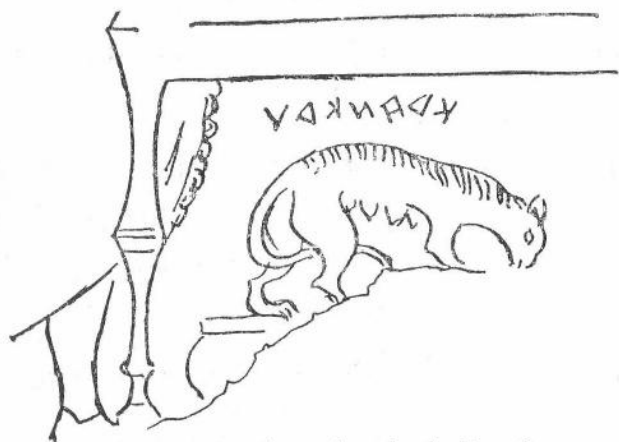


Abb. 26. krankru: „beendet das Essen“

Mayani tévedett az etruszk betűsor elolvasásában és szavakra bontásában is. A betűsort ő szavakra bontva K R A N K R U -nak olvasta, pedig közelebb áll a valósághoz a magyar ember szeme előtt azonnal kilátszó értelem, ha a sort K R A N K D U -nak olvassuk, illetve így bontjuk szavakra.

Ezeknek a szavaknak a jelentését hiánytalanul megtaláljuk a mai magyar nyelvben.

kr

kétségtelenül a magánhangzó kihagyásos írás esete, s ha e két betű közé beiktatjuk az „e” hangzót, a magyar „keres” ige gyökere áll előttünk, amit a képpel kapcsolatban az etruszk „kr”-nak leírt szó értelmi és hangtani azonosának mondhatunk.

ank

Ez a szó az „an”, *anya* jelentésű szó és a „k” betű összeírásából áll. A „k” betű, mint kötőhang, az „an” (anya) szót módhatározóvá alakító ragra mutat rá, amit azonban a tömör etruszk nyelvben annak leírása nélkül is értettek. E szerint az „ank” hiánytalan megfelelőjét

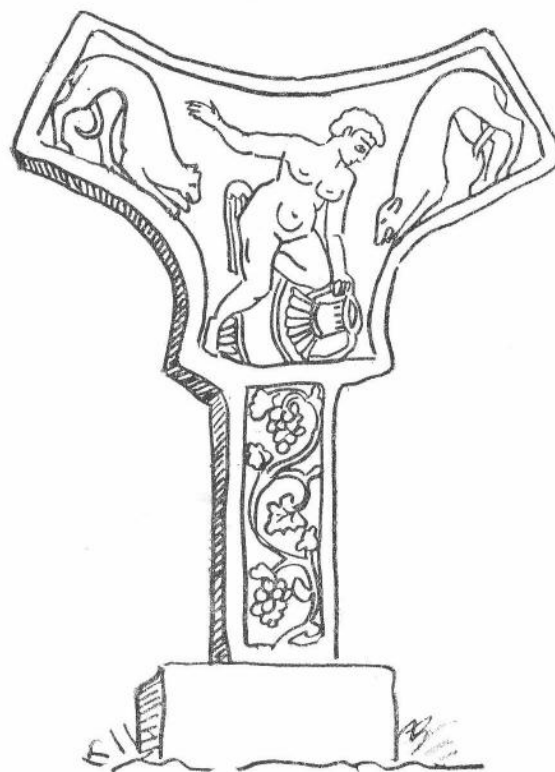
a magyarban „anyaként” (mint anya) kifejezéssel adhatjuk.

du

tökéletes azonos a magyar „dug” szó, ami a jelen esetben *dughelyet*, *buvóhelyet* jelentett bizonyosan, ahová az állat, amit Mayani leopárdnak nevez, elrejtteni akarta a már meglevő, vagy várt kölykeit.

Ezek szerint a rövid, három szavas szöveget így olvassuk magyarul:

KERES MINT ANYA BUVÓHELYET





ZWOLF ETRUSKISCHE SPRICHWÖRTER, APHORISMEN
UND TRINKLIEDER

1. *senulis rite*
Wie ein abwärts eilender Wildbach ist die Jugend.
2. *vinimia leniace*
Im Wein ist Vergessen.
3. *klenase citia*
Wie ist doch diese Welt verdreht!
4. *kapemu kaθesa kapes sli*
Fasse diese Schale an ihren Henkeln und trinke sie aus!
5. *paχeis lavθur peiare uθetar if evnuχ rcu*
Trinker, seist du nun von dem zügellosen Volk des Bacchus oder ein einfacher Wanderer, tu Wein in dieses Gefäß!
6. *limatis ene cavire vemati turesa*
Glücklich, wer viel Wein in sein leeres Maul gießt.
7. *na ki nata ri sa kvil*
et sual enti kukaian
Erhalte uns während der Nacht frisch wie die Morgenröte und, ach, lösche am Tage unserer Röte aus. (Schminkpalette aus Padua.)
8. *peva sniχe siu pi kutiu tisaxvil ipi peri snati*
Wer getrunken hat, kennt das Elend nicht!
Trink, um ein wenig Freude zu kennen!
Und trink, um lange zu leben!
9. *θec veisna hausti fanuise neris sane ipa θui neri*
Der Tod verlegt in den Abgrund die Wohnung des Menschen;
Aber der Wein ist dem Menschen hier gegeben. (AMB, X).
10. *θumsa cilva neri vanva farsi putnam θu calatnam*
Der Mensch ist schwach wie Rauch.
Er wird zerstört in der Erde.
Hier ist es, wo wir leben! (ib.)
11. *stre vc*
Strecke dich wie ein (springender) Wolf.
12. *la.θna rite*
clani ciani sθ
Laßt wahren die Jugend!
Weint beim Gedanken an das Grab!

Az etruszk írásos-émlékek megfejtési kísérletei között, Mayani: „Die Etruskerinnen zu sprechen“ című munkájának 355-ik oldaláról fotomással készített fenti szöveg szerzője — úgy látszik — mintha közös hatás alá került

volna a bevezető sorainkban idézett etruszk gyalázó sorok írójával. Ez azt állapította meg, hogy az etruszkok tudománytalan, minden szellemi alkotás nélküli, nagy étkü, bőrtorku nép voltak, Mayani pedig a közmondások, aforizmák és bordaloknak minősített 12 etruszk mondaton át az etruszkokat Bachus népe gyanánt, mint az életet csak részegeskedésben leélni akaró népet mutatja be. Fontos tehát, hogy ezeknek a bemutatott mondatoknak is megismerjük valódi értelmét.

A fősorolt mondatok forrásából bizonyosan könnyebb lett volna a kétségtelenül összefüggő betűsorokat helyesen szavakra bontani és a néhol talán megrongálódott eredetiről tévesen lemásolt betűket megfelelőekkel helyettesíteni, de a szavakra bontás a már ismert szavak segítségével, a téves betűk kicserélése pedig a hasonló alapvonaluak közül az értelem szerint kiválasztottakkal mégis, a valószínűség szerint, helyes megoldáshoz vezetett. Ez a megoldás azonban a Mayani-féle megállapításnak homlokegyenest ellenkezőjét: a bölcs életigazságokat valló és tanító nép rajzát mutatja.

1.) *senulis rite*

<i>se</i>	<i>szó, törvény, hatalom, erő, parancs.</i> A szó hiánytalan hangtani és értelmi azonos a finn: „see” (szó) és a magyar „szó” szavak. A „törvény szava”, a „királyi szó”, a „hatalmi szó” kifejezésekkel úgy a multbau, mint a jelenben is mindenfelé találkozunk a magyar nyelv területén.
<i>nu</i>	<i>nyujt, fitogtat, mutogat</i> jelentéssel fordítható magyarra. E szavak közül a „nyujt” szó, hangtanilag is azonos az etruszk „nu”-val.
<i>lis</i>	a finn: „lise” (hozzáad, szaporít, növel) hiánytalan azonos, de kétségtelenül rokon a magyar „lisz” szóval is, amit a „sok” szó helyett néhol ma is használnak a magyarok, mondván: „kicsiből lesz a sok, mint a buzaszemből a liszt.”
<i>ri</i>	értelmi és hangtani azonos a „rian” ige gyökerének, tehát szakadást, repedést, szakadékot jelent.
<i>te</i>	<i>mutató névmás.</i> A szövegben kétségtelenül az etruszkok felett hatalmaskodó rómaiakkal kapcsolatban az etruszk-római együttélésre mutat. Azonos a magyar „te” személyes névmással, ami tulajdonképpen rámutat valakire.

Ezek szerint az etruszk mondat csakugyan közmondás, de egészen más, mint amit az idézett német szövegben Mayani nyelvész professzor megállapított, mert azt jelenti, hogy:

HATALOM FITOGTATÁS NÖVELI A SZAKADÁST

2.) *vinimia leniace*

<i>vin</i>	tengerész, hajós. Rokon hangzásban és értelemben a finn: „ <i>ui</i> ” uszni, evezni jelentésű szóval, de még közelebb áll a mordvin: „ <i>ujne</i> ” hasonló értelmű szóhoz.
<i>imi</i>	az ősmagyar „ <i>eme</i> ”, vagy az osztyák: „ <i>imi</i> ” feleség, nő, asszony jelentésű szavakkal azonos hangzásban és értelemben.
<i>leni</i> (néhol: <i>li n e</i>), <i>lengő</i> , <i>könnyű</i> , kis értelem eltolódással <i>könnyelmű</i> , meggondolatlan jelentésű magyar szavak azonosai.	
<i>acc</i>	az ősrégi magyar „ <i>acci</i> ”, vagy „ <i>aci</i> ”, gyorsan, hirtelen, hamar jelentésű szó tökéletes azonosai.

A két szóba préselt négy etruszk szónak valószínűleg helyes magyarai jelentése:

TENGERÉSZ-FELESÉG KÖNYELMŰ
ELHAMARKODÁS

* * *

3.) *klenasecitia*

<i>cle</i> (c = cs)	<i>csillogás</i> , világos, s mert ez a napfénytől eredő, a szót <i>nappal</i> -ra fordíthatjuk a szöveg értelme szerint is.
<i>nase</i>	hiánytalan hagntani és értelmi azonosai a magyar „ <i>nyses</i> ” szónak, amelynek értelmi megfelelői a levág, a kaszál magyar igék is. Az „e” a múlt idő ragja, mint némely esetben a magyarban is, pl. <i>nyses-e</i> , <i>men-e</i> .
<i>ki</i> (c = k)	<i>ki</i> , aki
<i>tia</i>	<i>töm</i> , halmoz, összegyűjt.

Ennek a mondatnak változatlan értelmi azonosai a magyar közmondás:

IDEJÉN ARATOTT AKINEK TELE A ZSÁKJA

Nem változtat az azonosságon ha az „idejében” szó helyett a „nappal”, a „tele zsák” helyett „összegyűjtött” szó van az etruszk szövegben hiszen annak a munkának ideje a nappal és a zsákba is csak az összegyűjtött kenyérrel való került.

* * *

4.) *kapemu kadesa kapes sli*

Érdekes ezzel kapcsolatban észrevenni azt, hogy Mayani i. m. 117-ik oldalán az ott rajzban is bemutatott etruszk edényről, melynek felirata a fent idézett szöveg, annak megközelített valódi értelméhez csak azt fűzi hozzá: „*und leeren wir sie*”, a közmondások közé sorozva azonban ezt már odamódosítja, hogy: „*und trinke sie aus*”. Valónak látszik tehát a feltevés, hogy szándékosan sorolja az etruszkokat Bachus imádói közé. A szöveg helyes megértése szerint sem a *kiürítés*, sem a *kiűrés* nincsen az etruszk emléken és felirata semmiesetre sem való a közmondások, aforizmák vagy bordalok közé, hanem — amilyenekkel az etruszk feliratok között nagyon sokkal találkozunk — különböző tárgyak használati utasításai mellé könyvelhető el.

Meg kell még a felirat fejtegetése előtt jegyeznünk azt is, hogy mindegyik szavának értelmi és hangtani azonosai hiánytalanul megvan a mai magyar nyelvben.

<i>kapemu</i>	<i>kapom</i> , <i>felkapom</i> , (felveszem) magyar szavak és igealakok tökéletes azonosai. A „u” hangzó a kijelentő mód egyes szám első személy „om” „em” ragja után a régi magyar nyelvben is használt záró-hang.
<i>kaθes</i>	<i>kád</i> , széles alapú, alacsony falú edény, tál, kis hajó. Az őseredetű magyar „ <i>kád</i> ” szóból az „es” raggal való kiképzése a szónak is magyarai mód, pl. a hid formájú alapra épített sertés-ól neve a magyarban „ <i>hidas</i> ”-ól. mint a magyarban az „a” névelő ráirányítja a figyelmet a következő szóra.
<i>a</i>	
<i>kapes</i>	<i>kapocs</i> , fogantyú, füle valaminek
<i>sli</i>	magánhangzó kihagyásos leírása, a <i>széli</i> , azaz valaminek a szélén levő tárgyat megjelölő szónak. Az „i” rag a hely meghatározásánál a magyar nyelvben ma is változatlanul használatos.

Ezek szerint a hibátlanul látszó fordítás, mint az edény használatára való utasítás ezt mondja:

FELKAPOM A TÁLAT KAPCSÁVAL A SZÉLÉN

* * *

5.) *paχeis lavθur peiare uθetar if evnuχ rcu*

<i>paχeis</i>	hangtani és értelmi azonosai a magyar „ <i>balsors</i> ” szó, de kétségtelenül rokon a szó tövével a finn: „ <i>pakko</i> ” elkerülhetetlen kellemetlenséget, bajt jelentő szó is.
<i>lav</i>	<i>langyos</i> , <i>léha</i> , <i>lusta</i> , nemtörődöm
<i>θur</i>	<i>sor</i> , család, nemzetség

<i>pei</i>	mutató névmás (az utána következő szóra mutat).
<i>are</i>	árok, határ, vége valaminek, pusztulás, halál
<i>uθ</i>	ut, kitartás
<i>etari</i>	kiválónak lenni, kitűnni (et = kiváló + ari = lenni)
<i>ifev (ipev)</i>	képtelen, nem tudó
<i>nux</i>	ness, zaj, lárma
<i>rcu</i>	magánhangzó kihagyásos leírása a „rc” = „rág” szónak, az „u” hangzó szóvégződés kijelentő módban.

E szófejtés szerint az 5.) szám alatt közölt etruszk mondat értelme magyarul:

BALSORSA A LÉHA NEMZETNEK A PUSZTULÁS,
KITARTÁSBAN KITŰNNI KÉPTELEN,
LÁRMÁZVA RÁGJA MAGÁT

* * *

6.) *limatis ene cavire vemati ture*

Kétségtelenül hibás nemcsak az etruszk betűsorok szavakra bontása, hanem a betűk lemásolása is. Ez utóbbinak elfogadható magyarázata az a feltevés, hogy az eredeti etruszk szövegtáblán egyik-másik betű zuzódott, vagy elmosódott volt és így a hasonló rajzu betűkből, a szöveg tartalmát nem ismerve, nem megfelelő irtak annak helyére a közismert betűkre átírt szövegben. Luigi Lanzi olasz etruszkológusnak könyvünkben is közölt etruszk betű és szöveg tábláján bemutatott betűformákból következtethetjük, hogy az „l” betű a „c”, illetve „k” betű helyett, az „s” (limatis szóban) az „u” betű helyett, az „r” (cavire) pedig a „t” betű helyett került az idézett szövegbe, mert annak ezek a jelentéktelen javítások adják meg az elfogadható értelmét.

<i>cima</i>	láng, tűz (a finn: „kima” fényt, forróságot jelent) kemény
<i>tiu</i>	figyelni, vigyázni
<i>ene</i>	nagyon
<i>kavi</i>	kemény, fontos, kavics = kemény kő.
<i>tev</i>	tevékenység, munka, dolog
<i>em</i>	hiábavaló, tökéletlenség
<i>ati</i>	átkozódó, panaszkodó
<i>turese</i>	dorgálás

Az így megfejtett szavaknak mondatba fűzött értelme régi magyar közmondás is:

TŰZRE VIGYÁZNI NAGYON FONTOS DOLOG
HIÁBAVALÓ AZ ÁTKOZÓDÓT DORGÁLNI

7.) *na ki nata ri sa kvil et sual enti kukaian*

<i>nac</i>	egyszerre, egyformán. Azonos a vogul: „eng” szónak
<i>in</i>	indul, kezdődik
<i>ater</i>	hiánytalan azonos a vogul: „äter” tiszta, derült jelentésű szónak.
<i>isa</i>	izzadás, melegség
<i>keve</i>	keserves, fájdalmas
<i>let</i>	azonos hangzásban és értelemben a finn „lette” égetni jelentésű igével.
<i>sual</i>	azonos a finn: „süüle” szemölcs, bütyök, és a magyar „sül”, duzzadt nyaku, golyva jelentésű szavaknak.
<i>en</i>	több, nagy, magas, fontos
<i>ti</i>	összegyűjteni
<i>gugai</i>	azonos hangzásban és értelemben a magyar <i>guggol</i> szónak, ami átvitt értelemben összegörnyedtet, megroskadtat is jelent
<i>an</i>	erő

E szófejtés szerint a fenti etruszk szöveget így foglalhatjuk magyarul mondatba:

EGYFORMÁN INDUL AZ ÜDÍTŐ IZZADÁS,
A FÁJDALMAS TÜZES DAGANAT,
FONTOS ÖSSZESZEDNI A MEGROSKADT ERŐT

* * *

8.) *peva snixc siu pi kutiu tisaχvil ipi peri snati*

<i>peva</i>	rendetlen... Csallóközi mondás a házat tisztán nem tartó emberekről: „csupa pelyva a házatája” az etruszk szó tehát hiánytalan azonos a magyar „pelyva” szónak, mely a „rendetlen” embernek sok vidéken ma is jelzője.
<i>sn-e</i>	szenny, szemét. Az „e” rag gyakorító ige képző.
<i>iχe (iχu)</i>	nyög, panaszkodik, irtózik. Hangutánzó szó: <i>ichú</i> = a fáradt, vagy beteg ember lélegzésekor hangzó nyögés.
<i>sin</i>	azonos a finn: <i>sija</i> , <i>sijotta</i> szavak gyökerével („ <i>sija</i> ”: hely, „ <i>sijotta</i> ”: elhelyez), az „n” pedig cselekvést jelző rag. A szó tehát <i>helyére tess</i> jelentéssel fordítható magyarra.
<i>piku</i>	a finn: „ <i>puku</i> ” öltözet, ruházat jelentésű szóval látszik azonosnak hangzásban és értelemben.
<i>tiu</i>	figyelmes, gondos, rendes, vigyázó

<i>s a χ</i>	<i>zsák</i>
<i>t i</i>	<i>töm, belerak, rárak</i>
<i>v i l i</i>	<i>visít, vilyog, kesereg</i>
<i>p i p e r i</i>	értelmi és hangtani azonos a „ <i>pipe</i> ” szó a magyar „ <i>pipere</i> ” szó tövének. A „ <i>ri</i> ” rag pedig megfelelője a magyar „ <i>ért</i> ”, „ <i>miatt</i> ” szavaknak. A „ <i>pipere</i> ” tulzott tisztálkodást jelen a mai értelemben is.
<i>s n - a</i>	<i>szenny, szemét.</i> Az „ <i>a</i> ” rag a kapcsolt szóból gyakorító ígét képez, mint az „ <i>e</i> ” is.

Ezek szerint a 8. szám alatt közölt etruszk „*bordalt*” rendre szoktató közmondás gyanánt könyvelhetjük el így:

RENDETLEN A SZEMETJÉT IRTÓZIK HELYÉRE
TENNI: A PISZOK BEBORITJA.
A RENDES, ZSÁKBA TÖMI, VISÍT A
PIPERÉÉRT HA SZEMETEL

* * *

9.) *θec veisna hausti fanuse neris sane ipa θui neri*

Az így helytelenül szavakra bontott betűsört, néhány leolvasási hibának az érteleme alapján való kiigazítása után az alábbiak szerint olvassuk és értelmezzük nagy valószínűség szerint helyesen:

<i>θec</i>	kérdezni, keresni, próbálni
<i>veis</i>	<i>vájás, hiány, elmulasztás</i>
<i>na</i>	tulajdonító rag, mint pl. a magyarban <i>tan-(n)a valakinek</i>
<i>haus</i>	helytelen olvasásból, ami az írásos-émlék esetleges elmosódottsága alapján feltételezhető, vagy helytelen másolás után a szövegbe került hiba. Valószínűleg helyes, ha helyette „ <i>vaχus</i> ” szót iktatunk a szövegbe. Ez összetett szó:
<i>vaχ</i>	<i>vak, bizonytalan, veszedelmes</i>
<i>us</i>	<i>hajtás, rohanás</i>
<i>ti</i>	<i>töm, helyrehoz, pótol</i>
<i>fanu</i>	<i>falu, település</i>
<i>se</i>	<i>szó, szava vkinek</i>
<i>nefis</i>	a szövegben az „ <i>f</i> ” betű helyett „ <i>r</i> ” van írva valószínűleg leolvasási tévedésből. A jelentése: <i>szeretet</i> .

<i>sane</i>	<i>szánalom, segítség, könyörület</i>
<i>ipa</i>	nincsen
<i>θu</i>	<i>beszéd, tanács, mondás, kiáltás</i>
<i>in</i>	indul
<i>eri</i>	elkülönülve, titokban

Ez a nagyon érdekes két mondat kétségtelenül az etruszk nép leigázásának idejéből való, nem *bordal*, hanem bizonyosan a menekülők számára, — akik új települési helyet igyekeztek keresni maguknak, — bizalmas tanács a menekülést és kitelepedést szervező, vezető etruszk emberektől. A mondatok értelme, illetve magyarai szövege a következő:

KÉRDEZÉS ELMULASZTÁSÁT VAK ROHANÁS
PÓTOLJA. A TELEPÜLÉS SZAVA SZERETET.
SEGITSÉG NINCS, INDULJ TITOKBAN.

* * *

10.) *θumsa cilva neri vanva farsī putnam θu calatnam*

<i>θumsa</i>	<i>dömköd, nyom, sürget, hajszol</i>
<i>cilva</i>	összetett szó: (c = k) „ <i>kil</i> ”: <i>kiáltás</i> , parancs melyhez kapcsolódik a „ <i>va</i> ” rag abban az értelemben és formában, mint pl. a magyarban „ <i>valakinek a lo-va</i> ” mondatnál látjuk: a „ <i>kil</i> ” szót a „ <i>θumsa</i> ” birtokaként jelöli meg.
<i>neri</i>	valószínűleg téves olvasás után került a szövegbe „ <i>nefi</i> ” helyett, melynek jelentése: <i>szeret, élvez, gyönyörködik</i> .
<i>vanva</i>	összetett szó: a „ <i>van</i> ” és a „ <i>va</i> ”. A „ <i>van</i> ” <i>feledést</i> jelent, a „ <i>va</i> ” pedig mint fentebb láttuk, de most az utána következő szó genitivus jelzését mutatja.
<i>farsī</i>	<i>nyomorult, fáradt</i>
<i>put(c)</i>	<i>buta</i>
<i>nam</i>	emlékeztetni, figyelmeztetni, mely a „ <i>put</i> ”-ra vonatkozik.
<i>θu</i>	<i>kiáltás</i>
<i>calatnam</i>	összetett szó, mint a „ <i>putnam</i> ”. A (c = k) „ <i>kalal</i> ” szó azt jelenti, ami „ <i>kell</i> ”, a „ <i>nam</i> ” pedig erre való figyelmeztetés, kihangsúlyozása a szükségesnek, tehát, mint összetett szót: <i>nélkülözhetetlen</i> -nel fordíthatjuk magyarra.

Az etruszk szöveg tehát, mint valódi közmondás mai magyarsággal így hangzik:

A SÜRGETŐ PARANCSÁT ÖRÖMMEL FELEDI
A FÁRADT.

BUTÁT FIGYELMEZTETNI A KIÁLTÁS
NÉLKÜLÖZHETETLEN.

* * *

11.) *stre vc*

st-re a „szitkozódás” szó gyökere magánhangzó kihagyásos leírással és „ra” „re” értelmű raggal
vk a finn: „veki” erőszak jelentésű szónak hangtani és értelmi azonosas.

A szöveg értelme tehát:

SZITKOZÓDÁS UTÁN VEREKEDÉS

Ez a mondat tökéletes megfelelője a magyar: „szitok után sövénykaró” népi közmondásnak.

* * *

12.) *la θna rite clani ciani sθ*

la la = le, tehát az, aki lefeküdni akar, álmos
θna „θen”: csend + „na”: ért, miatt jelentésű rag. A „θna” szó tehát magánhangzó kihagyásos leírással azt jelenti, hogy: a csendért, a csend érdekében
ri értelmi és hangtani azonosas az ősi magyar „rianás” (repedés, nyílás) szónak, ami a szöveg szerint házon levő nyílásnak tehát ajtónak is értelmezhető.
tcc tess, betesz, becsuk
lani langyos, lusta, lajhár
ciani futó, siető („ci” azonos a ló futásra biztatásánál használt „gyi” ősi magyar szóval, az „an” jelentése pedig: erősen, nagyon.

s θ

magánhangzó kihagyásos leírása a *sθid* magyar szónak, amellyel ez az etruszk szó teljesen azonos

Ez a nagyon érdekes, sok vidéken a magyarok között még mindig élő közmondás pedig ezt mondja:

ÁLMOSS A CSENDÉRT AZ AJTÓT BECSUKJA
LUSTA A SIETŐT SZIDJA.

* * *

Az elmondottak után, ha csak ezt a Mayani-féle: „közmondás, aforizma és bordal gyűjteményt” látjuk is, akaratlanul felvetődik a kérdés: szabad-e szűrő nélkül hinni azoknak a „megállapításoknak”, melyeket napjainkban például a magyar-gyilkos Trianon igazolására emleget a félrevezetett, vagy egyoldalú ismeretekkel rendelkező u.n. kultur világ? Érdemes volna a kérdéstről gondolkodni!

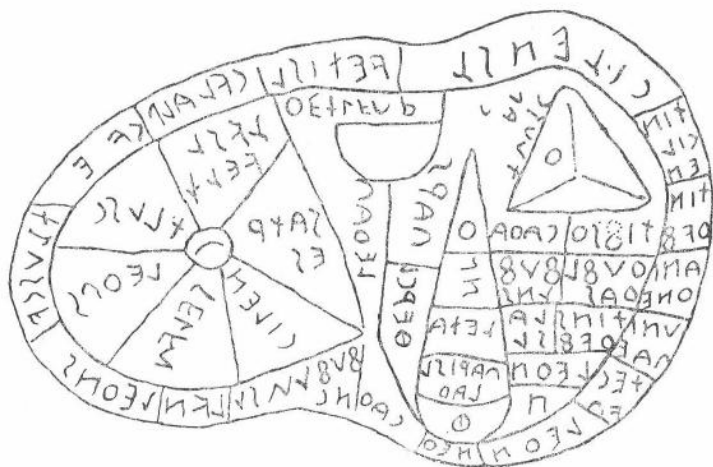




Nagyon érdekes és kulturtörténeti szempontból talán a legértékesebb etruszk írásos-émlék a piacenzai bronzmáj, amit feliratának megértése után nemcsak az etruszk orvos-növendékek egyik taneszközünek nevezhetünk, hanem — mintilyent — ami a mai orvosi tudomány gyakorlati körébe is beleillik, az etruszk nyelv helyes megértésének eddig ismert egyetlen megbízható ellenőre gyanánt könyvelhetjük el.

A bronzmáj-tábla felirata utasítást ad az orvosnak, hogyan viselkedjék egy részeges beteg-ember vizsgálása közben, leírva pontosan a vizsgálat menetét is. Ez utóbbiról meg kell állapítani, hogy a máj nagyon jó rajzába beleírtak: az elképzelt részeges beteg betegségének tünetei mind valószínűek és helyes az orvosi vizsgálat menete is. Az orvos magatartására vonatkozó rövid mondatokat pedig, ha a mai kor nyelve szerint *szolgálati utasításnak* minősítjük, akkor annak az u. n. ker. világban ismert minden efajta „disciplina” messze mögötte marad, mert ezekből általában csak az tűnik ki, hogy a különféle foglalkozásbeliek hogyan viselkedjenek tekintélyük megóvása és emelése érdekében a reájuk szorult emberekkel, viszont a krisztusi szeretet-tant még nem ismerő etruszk orvosok szabályzata azt mondja: *szeresd a nyomorult beteget is.*

Mielőtt azonban ezt bemutatnánk, vegyük szófejtés alá az alábbi kép feliratát, amit Edward Bacon, „Vanished Civilizations” című művéből vettünk át.



A szöveget közismert betűkre átírva és szavakra bontva így értelmezzük:

- tul* megfelelőjét a finn: „*tule*”, *szél* jelentésű szóban találjuk meg.
- uk* szó a magyar „*öklel*” ige gyökér szavával látszik azonosnak hangzásban és értelemben.
- karc* hiánytalan azonos a magyar „*karcol*” ige gyökér-szavának. Ezek szerint a „*tulukkar*” szócsoportot valószínűleg hibátlanul így fordíthatjuk magyarra: *szél erősen csikarja.*
- kaθa* azonos a finn: „*katta*”, *betakarni* jelentésű igével, de közismert a magyar megfelelője is a „*katranc*” (*takaró*), sok vidéken még ma is használt tájszó.
- fufluns* Összetett szó: „*fuf*”, „*lu-u*” és „*ns*”, milyenséget jelző ragból. A „*fuf*”, Martha francia nyelvész szerint (i.m. 384. oldal) a vogul: „*puv*” megfog, *fogvatart* jelentésű szóval, a „*lu-u*” pedig az *ingadozó tántorgó* értelemmel azonos. A részegség velejárója, ha valakit fogvatart a tántorgás tehát a „*fufluns*” szót *részeg* jelentéssel fordíthatjuk magyarra.
- lasl* A „*las*” szó eredeti jelentését Martha örölni (moudre) értelemben ismerteti, de rokonítja a magyar *liszt* szóval is. A „*las*”-hoz kapcsolódik az „*sl*” gyakorító képző (melynek első betűje az azonos betű után az írásból kimaradt), amely a szót „*örölgetve*”, azaz *kicsinyenként, apránként* értelemben állítja a szövegbe.
- tifsθ* A „*tif*” azonos a finn: „*tipu*”, *csepegés, kevés, csepp* jelentésű szóval, de hiánytalan értelmi és hangtani megfelelője a magyar „*tipeg*”, azaz kicsinyeket lép, szó gyökere is. Az „*sθ*” pedig a „*szid*” szó magánhangzó kihagyásos leírása. A „*tifsθ*” tehát: „*kevés szidás*”-t jelent magyarul.
- θufloas* A „*θuf*” buzdó, szives, enyhe jelentésű szóból az „*lθ*” raggal *buzgólkod, szivesked*, értelmű igét alkotta meg az etruszk, ebből pedig az „*ás*” raggal a *buzgólkodás, sziveskedés* szavak etruszk megfelelőjét képezte ki.
- tinsθul* A „*tin*” a magasságbeli Tinia istennév gyökérszava, melyhez az „*s*” melléknév-képző rag kapcsolódik, tehát így, mint jelző áll a „*θuf*” előtt. E szerint e két szó így fordítható magyarra: *nagy szivesesség, emelkedő szeretet.*

<i>leθn</i>	A „ <i>leθ</i> ” jelentése: <i>tüzes, gyulladt</i> , a „ <i>n</i> ” pedig — mint a magyarban az „ <i>an</i> ”, „ <i>en</i> ” — módhatározói ragként kapcsolódik hozzá, tehát a „ <i>leθn</i> ” etruszk szó jelentése magyarul <i>gyulladáson</i> .
<i>n</i>	kihangsúlyozása az előbbi megállapításnak, mintha azt mondanánk magyarul: „ <i>ugy van!</i> ”
<i>nakθ</i>	azonos a finn: <i>näk-e</i> , megfigyelni, megvizsgálni szóval.
<i>leta</i>	<i>letart, letaszít, letesz.</i>
<i>parisl</i>	„ <i>pari</i> ” (<i>pri</i>) belevezetni, beleönteni, megitatni jelentésű szó, az „ <i>sl</i> ” gyakorító képzővel „ <i>itatgatva</i> ” értelemben áll a szövegben.
<i>laθ</i>	A „ <i>laθ</i> ” összetett szó: „ <i>l</i> ” + „ <i>aθ</i> ”. Az „ <i>l</i> ” a „ <i>le</i> ” (magyarul is) szó írásjele, melyhez kapcsolódik az „ <i>aθu</i> ” szó gyökere: <i>enyhit, csillapít</i> jelentéssel.
<i>f</i>	az etruszk „ <i>fac</i> ” (finn: <i>pako</i>) szájnylást jelentő szónak az írásjele.
<i>neθ</i>	<i>nedv, viz, folyadék</i>
<i>pars</i>	A „ <i>par</i> ” etruszk szó jelentése: „ <i>jó</i> ”, amelyből az „ <i>s</i> ” (ás, és) raggal a „ <i>javulás</i> ” értelmű szó képződött.
<i>θercl</i> (terce)	állva tartja magát, fel tud állni. (A „ <i>ter</i> ” azonos a magyar <i>tartani</i> ige gyökerével.)
<i>leθap</i>	értelmi és hangtani hiánytalan azonos a magyar „ <i>lecsap</i> ” ige. A szövegben kétségtelenül az orvos <i>hirtelen és erős tapintására</i> mutat.
<i>θetlupr</i>	„ <i>θet</i> ” (<i>θent</i>) <i>lármás, kiabál</i> . A „ <i>lup</i> ” jelentése pedig: <i>halál</i> . Az „ <i>r</i> ” rag ugyanazt jelenti, mint a magyar „ <i>ért</i> ” (valamiért). Az összetett szónak helyes fordítását ezek szerint kb. így adhatjuk: <i>kiabál a halálért, hívja a halált</i> .
<i>satres</i>	összetett szó a „ <i>satr</i> ”: <i>szidni, dorgálni</i> , és az „ <i>ész</i> ” jelentésű szavakból. Köztudomású hogy a nyelvés, szitkozódó asszonyra sokfelé használják Magyarországon a „ <i>satrafá</i> ” nevet. A „ <i>satres</i> ” etruszk szó magyar fordítása valószínűleg helyesen: <i>okosan dorgálni</i> .
<i>kilen</i>	„ <i>kil</i> ”: <i>kijelentés, kiáltás</i> , az „ <i>en</i> ” pedig „ <i>nagy, növekedő, emelkedő</i> ” jelentésű.
<i>selun</i>	A „ <i>sel</i> ” értelmi és hangtani azonos a magyar „ <i>selma</i> ” szó gyökere, amelynek közismert jelentése a nem őszinte, homályos, sokszor hazug beszéd. Az

leθrs

„*un*” szó hiánytalan megfelelője pedig az „*unszol*” magyar ige gyökér szava. Az összetett szó magyar fordítása: *homályos biztatás, burkolt buzdítás valamire*.

A „*leθ*” *lázat*, gyuladást jelent, az „*rs*” pedig magánhangzó kihagyásos leírása a magyarral tökéletesen azonos „*eresz*”, kinyulást, kiemelkedést jelentő etruszk szónak. Az összetett szó tehát magyarul: *tüzes kiemelkedést, lázas daganatot* jelent.

tlusk

„*tl*”-től + „*us*”: *üz, hajt* + „*k*” cselekvést jelző rag.

vusl

„*vus*”, vagy „*vis*” jelentése (*viselkedik*) barátságos, jóindulatu. A hozzákapcsolt „*l*” magyarul: „*val, vel*” jelentésű rag.

felχ

a „*fel*” etruszk szó azonos a magyar *felel* ige gyökér szava, amelyhez az „*χ*” gyakorító képző kapcsolódik. A „*felχ*” szót tehát *felelget* jelentéssel fordíthatjuk magyarra.

kaθ

hiánytalan megfelelője a magyar „*kacsó*”, tehát közhasználat szerint „*kész*”-nek fordítjuk.

tek

azonos a finn: „*taka*” = *későbbi, utóbbi* jelentésű szónak.

ep

jelentése: *kő*, „*ep*” kőből való *épületet* jelent.

unipae

„*uni*” = *unszol* buzdít, a „*pa*” pedig beszédet jelentő etruszk szó (kétségtelenül azonos volt eredetileg a magyar „*panasz*” szó gyökerével, aminél azonban némi értelem eitolódás van, mert a panaszkodás önmagában hordja a beszéd milyenségének jelzőjét is), melyhez kapcsolva van a kijelentés „*e*” ragja. E szerint az „*unipae*” szó jelentése (beszéddel *unszolja*), a magyar *biztatja* szóval értelemben tökéletesen egyezik.

tisθuf

összetett szó. „*tis*” *emelkedést, dagadást*, a „*θuf*” pedig — mint láttuk — *szíves, enyhe* értelmet jelent.

tiskilen

összetett szó: *emelkedő kiáltás*.

citensu

összetett szó. A „*cit*” jelentése *kedv*, az „*ensu*” pedig a hang emelkedését jelenti. Magyarul ez összetett szó jelentése hiánytalan, ha a *növekedő hangos kedv* helyett csak *növekedő kedv* kifejezést használunk. Meg kell említenünk, hogy az ősi magyar hangszer, a *citera* az etruszk nyelvben *kedvhez tartozó-t* jelentett.

fetisl

„*fet*”, másként „*fit*”, hiánytalan azonos a magyar „*fitog*” szónak, melynek értelmi megfelelője a *ra-*

gyog és a feltűnő is. Az „is” = izzó, tüzes jelentésű szó a hozzáragsztót „l” (val, vel) hangzóval: *tűzzel*, a „fet” szóval is összekapcsolva: *feltűnő tűzzel*, *kitörő hevességgel* kifejezéssel fordítható magyarra.

„kel” azonos a finn: „kalma”, *sírhelyet* jelentő szóval, az „alp” pedig kétségtelenül rokon az „alpáré”, sokféle ismert és használt ősrégi magyar szóval, amely az emberi méltóságról való megfélekedést: *síránkozást, könnyörgést, gyáva kétségbeesését* jelent. *keserves*, *síránkozó*.

„tl”, „us”, mint láttuk fentebb, a „ce” pedig „ban”, „ben”, jelentésű rag.

A „leθ” szóhoz kapcsolt „n” rag a *gyulladás-ra*, az „s” pedig az ebből folyó következményre mutat rá, E szerint a „leθns” magyar jelentése: a *gyulladás miatt*.

lent marad, nem tud felkelni, sirba kerül.

„fufluns”, mint láttuk, + „l”-től = részegségtől, az „nc” pedig megismétlést, ujrázást jelent.

Összetett szó: „asi”: *ázik*, (az emberi testen valószínűleg izzadást jelent), a „θne” pedig azonos a magyar „tünik” ige gyökerével, amelynek magyar értelmi megfelelője a *csökken* is. Mai magyarsággal tehát az összetett szó jelentése: *az elázás, vagy izzadás csökken*.

kelalp

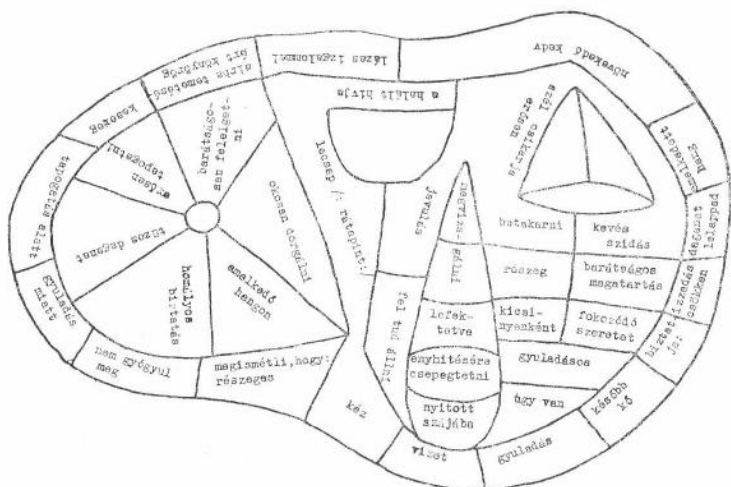
ke
tlusce

leθns

len
fuflunslnc

asiθnc

Ezek után a bronzmáj rajzának szakaszaiba beirt etruszk szöveget magyar szavakkal így cserélhetjük fel:



E szerint pedig a szakaszokba beirt szöveget, összefüggő egészbe az alábbiak szerint foglalhatjuk félreérthetetlenül helyesen:

Az orvos a hozzá vitt betegről rátekintés után kimondja: **betakarni, részeges**. Aztán dorgálja, de kevés szidás után barátságos lesz, majd kicsinyenként nagy szeretettel vizsgálni kezdi lefektetve, miközben enyhítésére a tátott szájába vizet csepegtet. Ennek során megállapítja: **gyuladósos, úgy van, gyulladás!** és kimondja később: **köve van** a betegnek. Majd, a kétségtelenül megijedt beteget biztatja: **izzadás csökken, a daganat lapped, s mert emelkedett hangon** kijelenti: **szél erősen csikarja**, a beteg azt hiszi, hogy nem veszélyes a baja, tehát **növekedik a kedve, javulás mutatkozik, fel tud állni**.

A vizsgálat azonban tovább folyik. Az orvos keze hirtelen rátapint a fájdalmas pontra, amire a páciens a halált hívja lázas izgalommal. Az orvos a kétségbeesett beteget okosan dorgálni kezdi, s mikor ez a **sírbatételért könnyörög**, az elhangzott szavakra **barátságosan felelget**.

Vizsgálat közben az orvos keze **tapogatva nyomkodja** a helyet, ahol a **tüzes daganatot** konstatálta, s most csak **bizonytalan hangon biztatja a beteget**, aki **kesereg a tapogatás alatt**, mert azt hiszi, hogy a **gyulladás miatt nem gyógyul meg soha**. Erre az orvos **emelkedő hangon megismétli az első pillanatban kimondott diagnózisát: részesség miatt! Úgy van!**

Ezek után még csak az kívánczok ide, hogy ennek a csodálatosan magas etruszk kulturának hasonmására is rámutassunk az u.n. ősi magyar vonalon.

Dr. Bobula Ida „Két magyar orvosnő” című cikkéből (Fáklya 1960. Okt. szám) idézek néhány mondatot. „1945-ben magyar régészek feltártak egy honfoglalás-kori temetőt a szabolcs megyei Basahalom községben... Az egyik rövid női sírban találták az egész ásatás legfontosabb leletét, egy acélből és ezüsből készült, csodálatosan precíz, finom agylékkel műszert. A földben töltött évezred után a kis acélnyelv még pergett és éles maradt... Nehány honfoglalás-kori

magyar koponyán világosan láthatók az agysebészi beavatkozás nyomai és a csontforradások mutatják, hogy túlélte őket a paciens... Volt rá eset, hogy a koponyacsont nagyobb hiányát... ezüst lemezzel pótolták..."

Arról felesleges említést tennem, hogy hová lett ez a magas kultúra, azt ugyanis tudja minden gondolkodó. Megfojtotta és eltemette a szellemi korlátoltság elhatalmasodó világa az etruszkoknál még a pogány korban, a magyarok között a kereszténység elterjedhetése érdekében. Hiába volt örök isteni és krisztusi tanítás: „legyetek tökéletesek...”, összetört minden ilyen a hatalmi törekvéseit célhoz vinni akaró, gyűlöletben elvakult, pogány, vagy ker. köpenyegben egyformán embertelen világ...

Az etruszk-magyar rokonság igazsága és e népfajta kultúrájának minden másokét felülmuló nagysága azonban előtör még a sír fenekéről is!



Tartalom jegyzék:

	Lapok száma
Facsimile Luigi Lanzi: <i>Saggio di Lingua</i> (1789) című munkájából	7 - 16
Etruszk edény feliratok	17 - 25
Apollo ("Svulare") szobor felirata	26 - 30
"Avele Feluske" néven ismertetett írásos-emplék	31 - 35
Lemnos szigeti feliratok	36 - 40
Cortonai bronzlámpa	41 - 43
Kulcs és veder felirata	44 - 49
Kopjafa alakú etruszk sírkő	50 - 51
"Gebetinschrift auf einer kleinen Stierplastik"	52 - 53
"Kran kru"	54 - 55
"Zwölf Etruskische Sprichwörter, Aphorismen und Trinklieder"	56 - 65
A piacentzai bronzmáj	66 - 72